

أصول العقيدة— اللغة البشتو

د عقیدے بنیادی خبرے

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد
ونوعية الجاليات بالزلفي

أصول العقيدة

أعدّه وترجمه للغة البشتو

المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالزلفي

الطبعة الأولى: ١٤٣٩/٨ هـ

(ح) المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر
المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد وتوعية الجاليات بالزلفي
أصول العقيدة- الزلفي، ١٤٣٩ هـ
ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٢٤٣-٠٨-٤
(النص باللغة البشتو)
١- العقيدة الإسلامية
أ- العنوان

١٤٣٩/٦٣٥٤

ديوي ٢٤٠

رقم الايداع: ١٤٣٩/٦٣٥٤

ردمك: ٩٧٨-٦٠٣-٨٢٤٣-٠٨-٤

د عقیدے بنیادی خبرے

د توحید پیژندنہ او د توحید قسمونہ

توحید:

هغه کارونه چه الله تعالى پورے خاص وی په هغه کښې الله تعالى ایکی یو گنرل، او د عبادت ټول قسمونه الله تعالى لره خاص کولو ته توحید وئیلے شی . دا هغه لوتی کار دے چه الله تعالى پدے حکم کړیدے. الله پاک فرمائی: ﴿قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ﴾ {الاحلاص: ۱} ترجمه: او وایه هغه الله پاک ایکی یو دے. الله پاک فرمائی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ {الذاریات: ۵۶} ترجمه: اونه دی پیدا کړی ما پیریان او انسانان مکر دے دپاره چه زما بندگی وکړی. الله پاک فرمائی: ﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ {النساء: ۳۶} ترجمه: او بندگی وکړئ د الله پاک او مه شریکوئ د هغه سره هیڅ شے .

توحید په درے قسمه دے (۱) توحید ربوبیت (۲) توحید الوهیت (۳) توحید أسماء والصفات.

(۱) توحید ربوبیت:

دے کائناتو پہ جوړولو او چلولو کنبې الله پاک ايکې يو گنړل. چه الله پاک روزی ورکونکې ژوند ورکونکې دے، او مرگ راوستونکی دے او د الله پاک په اختيار کنبې د زمکے او د آسمانونو بادشاهی ده. الله پاک فرمائي: ﴿هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ﴾ {فاطر: ۳} ترجمه: آیا شته دے پیدا کوونکے سیوا د الله پاک نه چه روزی درکړی تاسو ته د آسمان او د زمکے نه، نشته حقدار د بندگۍ سیوا د هغه نه نو خرنکه اړولے کیدیشۍ تاسو. الله پاک فرمائي: ﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ {الملك: ۱}. ترجمه: خیرونه (فائدے) ورکونکے هغه ذات دے چه په لاس کنبې ئے بادشاهی ده، او هغه په هر څه باندے قدرت لرونکے دے. پدے کائناتو کنبې چه څه موجود دی په هر څه د الله پاک بادشاهی ده، او الله پاک پکنبې خپل واک او اختيار چلوی خرنکه چه وغواری. او هرچه ددے نظام په چلولو کنبې الله پاک یو منل دی، نو پدے خبره یقین کول ضروري دي چه ددے ټول مخلوق نظام چلولو کنبې الله پاک

ایکے یو دے۔ اللہ پاک فرمائی: ﴿أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ {الأعراف: ۵۴} ترجمہ: خبر شیء چہ اللہ پاک لہر اختیار د پیدا کولو او حکم کولو دے، برکت ورکونکے دے اللہ پاک، پالونکے د ٲول عالم دے۔ د اللہ تعالیٰ دا قسم تدبیر او تصرفات تمام مخلوق تہ شامل دے۔ ددے قسم توحید نہ انکار خوک ہم نکوی مکر خہ لہر خلق شتہ چہ ظاہرًا ئے خو انکار کرے دے لیکن دننہ زرونہ ئے پدے اقرار کوی۔ لکہ خرنکہ چہ اللہ پاک فرمائی: ﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا﴾ {النمل: ۱۴} ترجمہ: او انکار او کپرو دوی د معجزاتو نہ او یقین کرے وو پہ ہغے باندے زرونو د دوی د وجے د زیاتی او لوئی نہ۔ صرف پہ توحید ربوبیت باندے اقرار کول اقرار کونکی تہ فائدہ نہ ورکوی خرنکہ چہ مشرکانو تہ پہ توحید ربوبیت باندے اقرار کولو خہ فائدہ ورنکرہ، د ہغوی پہ بارہ کنبہ اللہ پاک فرمائی: ﴿وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ {العنکبوت: ۶۱} ترجمہ: او کہ چرے ٲپوس او کرے تہ ددوی نہ چہ چا پیدا کری دی آسمانونہ او زمکہ او د خپل حکم

لاندے کرے ئے دے نمر او سپورمے خامخا دوی به وائی، الله پاک، پس خه رنگه اړولے شی دوی د حق نه. ۲_ توحید الوهیت: د عبادت ټول قسمونه یواځے د الله تعالی دپاره کول پدے شان چه یو انسان د الله پاک سره په عبادت کښې هیڅ خوک شریک نکړی او نه غیر الله ته نزدیکت حاصل کړی. د توحید دا قسم د ټولونه اهم او لوی دی. د همدے مقصد دپاره الله پاک دا ټول مخلوق پیدا کړے دے لکه څرنگه چه الله پاک فرمائی: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ {الذاریات: ۵۶} ترجمه: او نه دی پیدا کړی ما پیریان او انسانان مگر دے دپاره چه زما عبادت وکړی. ټول رسولان الله پاک دے دپاره رالیرلی دی، او کتابونه ئے دے دپاره نازل کړے دي، الله پاک فرمائی: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ {الأنبياء: ۲۵} ترجمه: او نه دی رالیرلی مونږه مخکښې ستا نه هیڅ رسول مگر وحی کوله مونږه هغه ته چه یقیناً نشته حقدار د بندگۍ سیوا زما نه پس بندگی خاص کړی ما لره. دا هغه قسم د توحید دے چه کله رسولانو ددے دعوت مشرکانو ته ورکړو نو هغوی انکار وکړو. د هغوی وینا الله

پاک پدے الفاظو رانقل کوی: [قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَعْبُدَ اللَّهَ وَحْدَهُ
وَنَدَّرَ مَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ]
{الأعراف: ٧٠} ترجمہ: اووئیل دوی آیا راغله ئے ته مونبر ته
دے دپاره چه مونبر بندگی اوکرو د یو الله، او پریردو هغه
کسان چه بندگی ئے کوله مشرانو زمونبر.د غیر الله دپاره
هیخ قسم عبادت کول جائز ندی، نه د یو نزدے شوی
ملائک دپاره، او نه د یو عزتمند نبی رالیبرله شوی دپاره، او
نه د بل یو نیک ولی دپاره، حُکمه چه عبادت د هیخ یو مخلوق
جائز نه دے، بلکه عبادت صرف او صرف الله پاک پورے
خاص دے.

(۳) توحید الاسماء والصفات :

هغه نومونه او صفتونه چه الله پاک د خپل خان دپاره
ایخودی او ذکر کرے دے او هغه نومونه او صفتونه چه د
الله رسول صلی الله علیه وسلم د الله پاک دپاره بیان کریدی،
پدے تولو باندے ایمان لرل. دا صفتونه او نومونه الله پاک
لره په هغه طریقه ثابتول خرنکه چه د هغه د شان سره لائق
دی، بغیر د تحریف (بدلون) نه، او بغیر د تعطیل (انکار
کولو) نه او بغیر د تکییف (شکل بیانولو) او بغیر د تمثیل

(مثال بيانولو) نه منل. او د مجازی معني په ځای حقيقي معني باندے حمل کول ضروري دي. ((تحريف ديتہ وائي چه بغير د دليل نه د الله صفتونه او نومونه د خپلے ظاهري معني نه اړول. تعطيل: د الله د ټولو يا بعضو صفتونو نه انکار کول دي. تکيف: د الله د صفتونو کيفيت او طريقه په زړه يا ژبے سره بيانول دي، لکه داسے ووائي، د الله لاس داسے داسے دے. تمثيل: د الله تعالي صفتونه د مخلوق د صفتونو سره مشابه کول، يا دا عقيدہ ساتل چه دا د مخلوق د صفتونو سره مشابه (يو شان) دي. که کوم بعض نومونه د مخلوق د نومونو سره مشابه وي نو هغه صرف لفظي مشابهت دے، په حقيقت کي دواړو ترمينځ لوي فرق دے، لکه ((رحيم)) الله تعالي ته هم وائي، او د مخلوق په صفت کي هم راغله دے، خو د الله تعالي رحمت د هغه د شان لائق دے، او د مخلوق رحمت د زړه نرموالي او مهرباني کولو ته وئيلے شي)). دارنگه هر هغه څه نفی کول چه الله پاک د خپل ذات نه نفی کړی وی، يا د هغه رسول صلی الله عليه وسلم د هغه د ذات نه نفی کړی وی. او هغه څيزونه چه د الله پاک او د رسول الله صلی الله عليه وسلم نه ثابتول او نفی کول ئے نه وی نقل شوي،

نو مونر بہ ہم پکنبی خاموشی اختیاره وو، نه به د هغی د ثابتولو کوشش کوؤ او نه به ترے انکار کوؤ.

د اسماء حسنی بعض مثالونه :

الله پاک خپل ځان په (الحی القيوم) باندے نامداره کړے دے. نو په مونره لازم دی چه ایمان ولرو پدے خبره چه الحی د الله پاک د نومونو نه یو نوم دی، او دارنگه دا خبره هم په مونر لازمه ده چه ایمان ولرو په هغه صفت چه ددے نوم نه معلومیږی، چه هغه کامل ژوند دی چه مخکنبی ورباندے نشتوالی نه وؤ او روستو به ورباندے فناء نه راځی. او دغه رنگه الله پاک خپل ځان په (السمیع) باندے نامداره کړیدے. مونره به ایمان لرو چه السميع د الله پاک د نومونو نه یو نوم دے او سمع (آوریدل) د الله پاک د صفتونو نه یو صفت دے چه الله پاک آوریدل کوی څرنگه چه د هغه د شان سره لائق وی.

د الله پاک د بعض صفاتو مثالونه. الله پاک فرمائی: ﴿وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ﴾ {المائدة : 64} ترجمه: او وائی

یہودیان لاس د اللہ پاک بند کرے شویدے، (اللہ پاک فرمائی:) بند دے کرپشی لاسونہ د دوی، او لعنت کرے شویدے پہ دوی باندے پہ سبب د ہغے چہ دوی وویل، بلکہ دوارہ لاسونہ د اللہ پاک فراخہ دی، خرچ کوی خرننگہ چہ اوغوری۔ پدے آیت کنبہی اللہ پاک خپل خان دپارہ دوه لاسونہ ثابت کرپی دی او د ہغوی دپارہ ئے دا صفت ثابت کرے دے چہ فراخہ خرچہ کونکی دی۔ نو پہ مونبر لازم دی چہ ایمان و لرو چہ د اللہ پاک دپارہ دوه لاسونہ دی پہ ورکرہ او نعمتونو باندے فراخہ دی۔ لیکن پہ زہرہ کنبہی بہ د ہغے تصویر نہ جوړہ وؤ او نہ بہ پہ ژبہ پکنبہی خبرے کوؤ چہ پہ داسے داسے طریقہ دی، او نہ بہ د مخلوق د لاسونو سرہ تشبیہ وړکوؤ، حکہ چہ اللہ پاک فرمائی: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ {الشُّورَى: ۱۱} ترجمہ: د ہغہ پشان ہیخ نیشتہ او ہغہ ہر خہ اوری ہر خہ وینی۔ ددے قسم توحید خلاصہ دادہ چہ پہ مونبرہ لازم دی چہ اللہ پاک لہرہ بہ ہغہ خہ ثابتوؤ چہ د خپل خان دپارہ ئے ثابت کرپی وی، یا رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وړلہ بیان کرپی وی۔ او ہر ہغہ خہ بہ د اللہ پاک د ذات نہ نفی کوؤ چہ اللہ پاک

د خپل ذات نه نفی کړی وی، او یا رسول الله صلی الله علیه وسلم ترے نفی کړی وی، دا اصول په ټولو اسماء او صفات کښې چلیږی. یعنی بغیر د تحریف (بدلولو) نه، بغیر د تمثیل (مثال بیانولو) نه، بغیر د تکیف (شکل بیانولو) نه او بغیر د تعطیل (د معنی نه انکار کولو) نه ټول اسماء او صفات د الله پاک منل .

د کلمه توحید لا اله الا الله معنی

لا اله الا الله : دا د دین بنیاد دے. په دین اسلام کښې د دے اوجت مقام دے. دا اول رکن دی د ارکانو د اسلام نه، او اوچته خانگه ده د خانگو د ایمان نه، تر هغه عملونه نه قبلیري تر خو چه پدے کلمه اقرار ونکړی، او په معنی ئه ځان پوهه نکړی، او د دے د تقاضا مطابق عمل ونکړی. د توحید د کلمے صحیح معنی اختیارولو نه علاوه خلاصی نشته چه هغه دا ده (لا معبود حق الا الله) د الله پاک نه علاوه هیڅ معبود (حقدار د عبادت) په حقه نشته. دا معنی تقاضا کوی چه د یو الله عبادت به کولے شي او د غیر الله هر قسم عبادت به پرینودلے شي. او د دے داسے معنی کول ښکاره خطائې ده چه د الله نه علاوه بل خالق

نشستہ دے، د اللہ نہ علاوہ بل پہ موجودولو باندے قادر نشستہ دے، یا د اللہ نہ علاوہ بل حقیقی موجود نشستہ دے۔ پدے معنو کنبی توحید ربوبیت خوشتہ لیکن توحید ألوهیت پکنبی نشستہ، او ددے کلمے اصل خوشتہ توحید ألوهیت دے۔

د توحید د کلمی ارکان:

ددے کلمے دوہ رکنہ دی، (۱) نفی: (لا اله)، دا کلمہ د هر خیز نہ د ألوهیت نفی کوی۔ یعنی هیخ (حق) معبود نشستہ۔

(۲) اثبات: (الا لله)، دا کلمہ د یو اللہ تعالی ألوهیت (معبود کیدل) ثابتوی۔ حککہ چہ د اللہ پاک نہ علاوہ د بل چا بندگی ونکرے شی، او نہ د بندگی خہ حصہ د غیر اللہ دپارہ وکرے شی۔ چا چہ پدے کلمہ اقرار وکرو، او ددے پہ معنی ئے خان پوهہ کرو، او ددے پہ تقاضا ئے عمل وکرو چہ د شرک نفی کول او د توحید ثابتول دی، ددے د تقاضا مطابق د مضبوط یقین سرہ ئے عمل وکرو دا رشتینی مسلمان دے۔ او چا چہ پہ دے کلمہ عمل وکرو بغیر د عقیدے او یقین نہ، نو دا منافق دے، او چا چہ ددے خلاف عمل وکرو یعنی

شرک تے وکړو، نو دا مشرک او کافر دے اگر که په ژبه
باندے د توحید کلمه وائی
د کلمه توحید: لا اله الا الله: فضیلت

د توحید د کلمے ډیر فضائل او فوائد راغلی دی، بعض د هغه
نه دادی: (۱) موحد انسان چه د گناہونو د وجے نه د جهنم
مستحق شوی وی، کلمه دا توحید د هغه او د جهنم مینځ
کښې د همیشوالی نه مانع جوړیږی، نبی اکرم صلی الله علیه
واله وسلم فرمایلی دی: «يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي
قَلْبِهِ وَزُنْ شَعِيرَةٌ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي
قَلْبِهِ وَزُنْ بُرَّةٌ مِنْ خَيْرٍ، وَيَخْرُجُ مِنَ النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَفِي
قَلْبِهِ وَزُنْ ذَرَّةٌ مِنْ خَيْرٍ» متفق علیه [۱۹۳/۴۴] ترجمه: د اور نه
به راوخی چا چه لا اله الا الله ووئیلی وی او د هغه په زړه
کښې تے د ورېشے د دانے په اندازه خیر (ایمان) وی. او د اور
نه به راوخی چا چه لا اله الا الله ووئیلی وی او د هغه په زړه
کښې د غنم د دانے په اندازه خیر (ایمان) وی، او د اور نه به
راوخی چا چه لا اله الا الله ووئیلی وی او د هغه په زړه کښې
د یوے ذرے په اندازه خیر (ایمان) وی. (۲) انسانان او پیریان
د توحید په خاطر پیدا شوی دی، الله پاک فرمائی: «وَمَا خَلَقْتُ

الْجِنَّ وَالْإِنْسِ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ» الذاریات: ۶۵ ترجمہ: ما ندی پیدا کری پیریاں او انسانان مگر ددے دپارہ چہ زما بندگی وکری. د یعبدون معنی ده، یُوحِدون. یعنی زما توحید و منی، او ما پہ بندگی سرہ یوازی کری.

(۳) د کلمہ توحید دپارہ اللہ پاک رسولان رالیرلی دی، او کتابونہ ئے نازل کری دی، اللہ پاک فرمائی: «وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ» الانبیاء (۲۵). ترجمہ: او ندے لیرلے مونبر مخکنبہ ستانہ ہیخ یو رسول مگر وحی کولہ مونبر هغه ته چه یقیناً نشته حقدار د بندگی سیوا زما نه پس ما لره بندگی خاص کری.

(۴) د تولو رسولانو دعوت ددے کلمے نه شروع شویدے، د رسولانو اول دعوت هم دا کلمہ ده، هر یو رسول به خپل قوم ته وئیل: «يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ» الاعراف: ۵۹) ترجمہ: اے قومہ حُما! بندگی خاص کری اللہ پاک لره، نشته تاسو لره خوک معبود سیوا د هغه نه.

د کلمہ توحید لا الہ الا اللہ شرطونہ :

لا الہ الا اللہ دپارہ اوہ (۷) شرطونہ دی، ددے اقرار تر ہغہ وخت پورے نہ صحیح کیری تر خو چہ یو بندہ دغہ تول پورہ نکری، او د ہغے اہتمام ونکری بغیر د ماتولو د خہ شی د ہغی نہ۔

(۱) العلم: خان پوہہ کول د کلمے پہ اول جزء نفی (لا الہ) او دویم جزء اثبات (الا اللہ) باندے، او ددے وجے نہ کوم عمل چہ لازم وی د ہغے علم ہم لازم وی۔ کله چہ بندہ پدے پوہہ شی چہ اللہ پاک یواخی حق معبود دے، او د غیر اللہ بندگی باطلہ دہ نو دے عالم شو پہ صحیح معنی ددے کلمے باندے پہ حقہ سرہ اللہ پاک فرمائی: «فَاعَلَمُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» محمد: ۱۹۔ ترجمہ: پس پوہہ شہ چہ یقیناً نشتہ حقدار د بندگی سیوا د اللہ تعالیٰ نہ۔ عن عثمان رضی اللہ عنہ عن النبی کریم صلی اللہ علیہ والہ وسلم قال: «مَنْ مَاتَ وَهُوَ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ» (مسلم: ۲۶) ترجمہ: عثمان رضی اللہ عنہ د نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم نہ روایت کوی چہ ہغہ فرمائی دی شوک چہ وفات شو او پدے خبرہ پوہیدو (یقین کونکی وو) چہ (لا الہ الا اللہ) یعنی نشتہ حقدار د بندگی

سیوا د الله پاک نہ، نو جنت ته به داخلیری. (۲) یقین ددے مطلب دادے چه د کلمے الفاظ پداسے طریقہ ووئیلی شی چه زره ئے د یقین او اطمینان نه دک وی، د انسانانو او پیریانو شیطانانو د وسوسو نه ئے زره پاک وی، ددے کلمے په معنی او مقصد باندے مضبوط یقین لری، ورسره دا کلمه ادا کړی لکه خرنکه چه الله پاک فرمائی: «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَزْتَابُوا» الحجرات: ۱۵ ترجمه: یقیناً مؤمنان هغه کسان دی چه ایمان ئے راوړیدے په الله پاک، او په رسول د هغه باندے، بیا ئے هیخ شک ندے کړے. وعن ابی هريرة رضى الله عنه ان رسول الله صلى الله عليه وسلم قال: « أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ لَا يَلْقَى اللَّهُ بِهَمَا عَبْدٌ غَيْرَ شَاكٍّ فِيهِمَا إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ » [مسلم ۲۷] ترجمه: د ابوهريره رضى الله عنه نه روايت دے چه یقیناً رسول الله صلى الله عليه واله وسلم وفرمايل: «زه گواهی کوم چه نشته حقدار د بندگۍ سیوا د الله پاک نه، او زه د الله حق رسول یم». د الله سره نه میل او پیری یو بنده پدے دواړو گواهیو باندے په داسے حال کي چه هیخ قسم شک ئے پکښې نه وي کړے مگر جنت ته به داخل شی.

(۳) القبول: یعنی د کلمہ توحید تقاضا زرہ او ژبے سرہ قبلول او د شارع د طرفہ د راغلی خبرو تصدیق کول او کومہ خبرہ چہ د نبی کریم صلی اللہ علیہ والہ وسلم نہ صحیح ثابتہ شی پہ ہغے پورہ طریقے سرہ ایمان راورل۔ اللہ پاک فرمائی: «أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ» البقرة: ۲۸۵ ترجمہ: ایمان راوریدے رسول اللہ صلی اللہ علیہ والہ وسلم پہ ہغہ خہ چہ نازل کرے شویدی ہغہ تہ د طرفہ د رب د ہغہ نہ او مومنانو ہم، تولو ایمان راورے پہ اللہ پاک او پہ ملائکو د ہغہ او کتابونو د ہغہ او رسولانو د ہغہ او (وائی دوی) جدائی نہ کوؤ (پہ ایمان راورلو کنبی) پہ مینخ د ہیچا کنبی د رسولانونہ او وائی دوی واوریدلو مونبر او تابعداری کوو مونبر، غوارو بجنہ ستانہ اے ربہ حُمونبرہ ! او تا تہ دی درگرخیدل د تولو۔ ددے کلمے انکار او نہ قبلولو کنبی ہغہ شوک داخل دی چہ د شریعت پہ بعض احکامو باندے اعتراضونہ کوی او یائے رد کوی خرننگہ چہ بعض خلق د غلا او زنا پہ حدودو اعتراض کوی، دیو نہ زیاتے بنخے

کول، او د میراث په احکامو اعتراض کوی او داسے نور احکام واخله. الله پاک فرمائی: «وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ» [الاحزاب: ۳۶]. ترجمه: او ندی مناسب مؤمن سړی او مومنه بنځے لره کله چه فیصله وکړی الله پاک او رسول د هغه د یو څیز، چه وی دے دوی لره اختیار د دوی په کار کښې، او چا چه خلاف وکړو د حکم د الله پاک او د رسول د هغه نه نو یقیناً گمراه شو په گمراهی بنکاره سره.

(۴) الانقیاد: ددے کلمے مقصد ته غاړه ایښودل او ځان سپارل دی. لا اله الا الله چه په کومو خبرو دلالت کوی هغه ته ځان تابع کول. د انقیاد او قبول ترمینځ فرق دا دے. چه ددے کلمے د معنی او مفهوم د صحیح والی اقرار په ژبه باندے کولو ته قبول وائی، او انقیاد دیته وائی چه عمل کښې ددے کلمے تابع شی. نو کله چه یو تن ته د (لا اله الا الله) معنی معلومه شوه او ده د زړه په یقین سره قبوله کړه لیکن په عمل کښې ئے ددے اطاعت ونکړو او خپل سر ئے ورته ښکته نه کړو او خپل ځان ئے ورته پوره طریقے سره ونه سپارلو او څه چه ورته معلوم شوی وو په هغه ئے عمل

ونکرو، پدے تولو صورتونو کنبی دہ د انقیاد شرط پورہ نہ کرل۔ اللہ پاک فرمائی: «وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ» الزم: ۵۴ . ترجمہ: اوگرخئی (پہ توبی کولو سرہ) رب خپل تہ او تابع شی د حکمونو د هغه۔ اللہ پاک فرمائی: «فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِي مَآءِ شَجَرٍ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» النساء: ۶۵۔ ترجمہ: پس داسے نہ دہ، قسم دے ستا پہ رب باندے نشی مؤمنان کیدے تر هغه چه فيصله وکری پہ تا باندے پہ هغه معامله کنبی چه پیدا شوی وی پہ مینخ ددوی کنبی بیا نہ مومی پہ زرونو خپلو کنبی تنگسیا (خفگان) د هغه فیصلے نہ چه تا کری وی، او منی به ستا فیصله پہ همیشه منلو سرہ۔

(۵) الصدق : ددے مقصد دادے چه یو بنده خپل ایمان کنبی رشتینی وی، او خپله عقیده کنبی رشتینی وی۔ اللہ پاک فرمائی: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ» التوبه: ۱۱۹۔ ترجمہ: اے ایمان والو! یره کوی د اللہ نہ او شی ملگری د رشتینی خلقو۔ وقال صلی اللہ علیہ وسلم : «من شهد ان لا اله الا الله صادقاً بها دخل الجنة» [رواه احمد وصححه البانی] ترجمہ: خو ک چه د رشتینی زره نہ

گواہی وکریٰ چہ نشتہ حقدار د بندگیء سیوا د اللہ پاک نہ نو جنت ته به داخل شی. او که په ژبه کلمه د توحید وائی او په زړه کنبې ددے د معنی او مقصد نه انکار کوی، دا عمل ده لره نجات نشی ورکولے، بلکه دمنافقانو په ډله کنبې داخلیری. او د تصدیق منافی (ضد) کار دا دے چہ یو انسان د هغه هدایت او وحی نه چہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم ورباندے راغله دے انکار وکری، او یا د هغه د بعضے حصے نه انکار وکری، ځکه چہ اللہ پاک مونږ ته امر کړیدے په اطاعت او تصدیق د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم باندے، ځکه چہ د خپل اطاعت سره اللہ پاک د هغه اطاعت پیوسته کړی دے. اللہ پاک فرمائی: «قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ» (النور / ۵۹) ترجمه: ته اووايه چہ تابعداری د اللہ پاک وکړی او تابعداری د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم وکړی.

(۶) الاخلاص: ددے مقصد دادے چہ انسان خپل ټول نیک عملونه په خالص نیت باندے د هر قسمه شرک او د هغه د میلاوت نه پاک کړی، پدے طریقہ چہ ټولے خبرے او کارونه خاص د اللہ تعالیٰ د مخ او د هغه د رضا طلب کولو

دپارہ کوی۔ ہیخ قسمہ میلاوٲ د ریاء (خان نبودنے) او د شہرت پہ کنبی نہ وی، او د دنیوی فائدو او ذاتی اغراضو او د خپل بنکاره او پٲ خواہش پوره کولو نہ پاک وی، او نہ یو عمل د چا د محبت د وجے نہ کوی، او نہ د یو مذهب او ډلے د وجے نہ چہ د اللہ پاک د دین نہ لری وی، بلکه د دعوت او تبلیغ مقصد به د اللہ پاک رضا او د آخرت نجات وی چہ په زړه کنبی د یو انسان خیال رانشی چہ د هغه نہ د شکر او د جزاء طلبکار وی۔ اللہ پاک فرمائی: «أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ» الزمر: ۳۔ ترجمہ: خبر شیء! خاص اللہ پاک لره دین (بلنہ) خالص دے۔ اللہ پاک فرمائی: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ البینہ: ۵۔ ترجمہ: او نہ دے حکم کرے شوے دوی ته مگر دپارہ ددے چہ بندگی دے کوی د اللہ پاک چہ خالص کونکے وی هغه لره بندگی۔ په بخاری او مسلم کنبی د عتبان بن مالک رضی اللہ عنہ نہ روایت دے چہ نبی کریم ﷺ فرمائی: فَإِنَّ اللَّهَ قَدْ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَبْتَغِي بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ مُتَّفِقًا عَلَيْهِ. ترجمہ: پس یقینا اللہ پاک په اور هغه خوک حرام کریدے چہ لا اله الا اللہ د اللہ د رضا د لتولو دپارہ ووائی۔

المحبة: یعنی ددے لوئی شان والا کلمے سرہ محبت کول۔ چہ دا محبت شامل دے ددے کلمے معنی او مقصد تہ، او ہغہ خہ تہ چہ دا کلمہ د ہغے غوبنتنہ کوی، یعنی د اللہ پاک او د رسول اللہ ﷺ سرہ محبت وکری او د دوی محبت پہ تولو محبتونو باندے مخکبئی وی۔ د محبت شرطونہ او لوازم پہ مضبوطوالی سرہ ونیسی۔ د اللہ پاک محبت بہ پیوستہ وی د ہغہ د اِجلال او تعظیم (لوئی) سرہ، او د یری او امید سرہ، او محبت بہ کوی د ہغہ خہ سرہ چہ د اللہ خوبن وی لکہ د خایونونہ مکہ مکرمہ او مدینہ منورہ او عام مساجد او پہ وختونو کبئی رمضان، او لس ورخے د ذی الحجے وغیرہ او پہ اشخاصو کبئی انبیاء کرام، رسولان، ملائک علیہم السلام، صدیقین، شہداء او صالحین، او پہ افعالو کبئی مونخ، زکاة، روزہ او حج وغیرہ۔ پہ اقوالو کبئی ذکر او تلاوت د قرآن کریم وغیرہ۔ او د اللہ پاک محبوب د خپل نفس پہ خواہشاتو او محبوباتو مخکبئی کری۔ او ہغہ خہ بد وگنبری چہ د اللہ پاک بدی شی، د اللہ پاک کفر، فسق او نافرمانی بدی شی۔ اللہ پاک فرمائی: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ» [المائدة: ٤٥]. ترجمہ: اے ایمان والو! شوک چہ مرتد شو ستاسو نہ ددین خپل نہ (پہ دوستانہ د کفرانو سره) پس زردے چہ رابہ ولی اللہ پاک داسے قوم چہ مینہ بہ کوی اللہ پاک د هغوی سره او هغوی بہ مینہ کوی د اللہ پاک سره، نرم بہ وی په مؤمنانو باندے، او سخت بہ وی په کفرانو باندے، جهاد بہ کوی په لاره د اللہ کنبی، او نہ بہ یریری د ملامتیا د ملامت گرنه.

معنی د محمد رسول الله (ﷺ)

يعني ددے خه معني ده چہ محمد صلي الله عليه وسلم د اللہ رسول دے؟ د توحيد د کلمے ددے جزء معنی دا ده چہ په بنکاره او پتہ باندے محمد مصطفی ﷺ د اللہ بنده او ټولو انسانانو ته د اللہ پاک د طرفنه رالیرلے شوے رسول ومنلے شی، او ددے په تقاضا باندے عمل وکړی شی، په خه باندی چہ امر کوي هغه ومنلي شي، او د خه چہ خبر ئے ورکړيدے په هغے تصديق وکړيشی او د خه نه چہ منع کړی ده د هغے نه منع کيږی او د اللہ پاک عبادت په هغه طريقه کوی چہ رسول الله ﷺ بنودلی وی. د کلمه شهادت

د دے حصے دوہ ارکان دی، (عبدہ ورسولہ) دا دواہرہ پہ حق د نبی کریم ﷺ کنبی افراط او تفریط (کمے او زیاتے) ختموی. نو نبی کریم ﷺ د اللہ پاک بندہ او رسول دے، پہ دے دواہرہ عزتمندو صفاتو کنبی د ہر چا نہ کامل دے. د عبد معنی دہ، بندہ عبادت کونکے، یعنی نبی کریم ﷺ بشر دے، نور انسانان چہ د خہ نہ پیدا شویدی د ہغے نہ نبی کریم ﷺ ہم پیدا شویدے، کوم ضرورتونہ چہ د نورو انسانانو دی ہغہ د نبی کریم ﷺ ہم دی، اللہ پاک فرمائی:

«قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ». الکہف: ۱۱. ترجمہ: تہ اوواہہ! یقینا خہ بندہ یم ستاسو پشان (محتاج یم). او اللہ پاک فرمائی:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَى عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا»

الکہف: ۱. ترجمہ: تہول صفتونہ د الوہیت خاص دی اللہ پاک لہ ہغہ ذات دے چہ نازل کرے ئے دے پہ بندہ خپل باندے کتاب، او نہ ئے دے گرخولے دہ لہہ ہیخ کبرلیچ. د رسول معنی دادہ: یعنی تہولو انسانانو تہ د دعوت الی اللہ دپارہ رالیہرلے شویدے زیرے او یرہ ورکونکے دے. د رسول اللہ ﷺ دپارہ ددے دوہ صفتونو (اقرار د عبدیت او اقرار د رسالت) گواہی ورکولو سرہ دا خبرہ لازمہ دہ چہ د نبی کریم

ﷺ پہ بارہ کنبی بہ افراط او تفریط یعنی کمے او زیاتے نشی کولے، اگر چہ ددے امت بعض خلقو د نبی کریم ﷺ پہ شان مبارک کنبی ډیره غلو او زیاتے کپیدے تردے پورے چہ بعضو د عبدیت د مرتبے نہ د الوهیت مرتبے ته رسولے دے۔ مددونه ترے غواپی سیوا د الله نہ او د هغه خیزونو غوښتنه ترے کوی چہ دهغے په ورکولو صرف الله پاک قادر دے لکه د حاجتونو پوره کول د غمونو او مصیبتونو لرے کول وغیره وغیره بعض نورو خلقو خو د هغه د رسالت نه انکار کپیدے او کوتاهی ئے کپے ده په تابعداری او د واجب حق د نبی کریم ﷺ کنبی چہ مخکنس کپی ئے دی اقوال د ټولو انسانانو په اقوالو او حکمونو د رسول الله ﷺ باندے، او د نبی کریم ﷺ د سنتو مبارکو سره ئے جفا کپے ده او مخ ئے ترے اړولے، او په هغه اقوالو باندے ئے اعتماد کپے چہ د نبی کریم ﷺ د راوړلے شوی تعلیماتو نه مخالف دی

د ایمان ارکان

ایمان د قول (وینا) عمل او عقیدے نوم دے چہ په نیکو اعمالو سره زیاتیری او په گناهونو او نافرمانی سره کمیری.

ایمان د زہ او د ژبے وینا ده او د زړه او ژبے او د اندامونو عمل دے، یعنی د زړه وینا عقیده ساتل دی، تصدیق کول دی، او د ژبے وینا اقرار کول دی . د زړه عمل تسلیمیدل، اخلاص کول، یقین، محبت کول او د نیک کارونو ارادے لرل دی، او د اندامونو عمل حکمونه ادا کول دی، او د گناهونو نه منع کیدل دی . قرآن کریم او سنت نبوی پدے خبره گواهی کوی چه ایمان دپاره شه اصول دی چه هغه ایمان په الله پاک باندے، په ملائکو د هغه، په کتابونو د هغه، په رسولانو د هغه، په ورځ روستنی باندے او په تقدیر د خیر او شر باندے ایمان لرل دی . الله پاک فرمائی: «أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سُبْحَانَ وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ». [البقره: ۲۸۵]. ترجمه ایمان راوریدے رسول ﷺ په هغه شه چه نازل کرے شویدے دی د ته د طرفه د رب دده نه، او مؤمنانو هم، هر یو ایمان راورے دے په الله پاک او په ملائکو د هغه او په کتابونو د هغه او په رسولانو د هغه، (وایی دوی) جدائی نه کوو مونږ. (په ایمان راورلو کنبې) په مینځ د هیچا کنبې د رسولانو نه، او وایی

دوی واوریدلو مونبر او تابعداری کوو مونبر، غوارو بخنه ستا نه اے ربه حمونبر او تاته دی درگرخیدل د تولو. او په حدیث د مسلم کنبې د عمر رضی اللہ عنہ نه نقل دی، جبریل علیہ السلام د نبی کریم ﷺ نه د ایمان په باره کنبې تپوس وکړو، نبی کریم ﷺ وفرمایلی دی: «أَنْ تُوْمِنَ بِاللّٰهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكِتَابِهِ، وَلِقَائِهِ، وَرُسُلِهِ، وَتُوْمِنَ بِالْبَعْثِ، وَتُوْمِنَ بِالْقَدْرِ كُلِّهِ» (مسلم: ۸) ترجمه: ایمان دادے چه ته ایمان راورے په الله باندے، او په ملائکود هغه، په کتابونو د هغه، او په ملاقات د الله تعالی باندے، او د هغه په رسولانو، او ایمان راورے په دوباره راپورته کیدلو باندے، او ایمان راورے په تول تقدیر باندے. دا د صحیح عقیدے شپږ اصول او بنیادی کارونه دی چه الله پاک په قرآن کریم کنبې بیان کړیدی او پدے عقیده باندے نبی کریم ﷺ رالیږلے شوے دے، دیته ارکان د ایمان ووئیلے شی.

اول: په الله پاک باندے ایمان لرل:

الله پاک باندے د ایمان راوړلو معنی داده چه الله پاک په خپل ربوبیت کنبې په الوهیت کنبې او په نومونو او صفتونو

کنبی ایکی یو وومنے شی . اللہ پاک باندے ایمان راورلو کنبی دا راتلونکی تولے خبرے داخلے دی .

(۱) پدے خبرہ ایمان راورل چہ ہغہ حقیقی معبود دے، د عبادت حقدار دے نہ بل ہیخ خوک، حُکھ چہ ہغہ تول بندگان پیدا کریدی او ورسره مہربانی کوی، رزق ورکوی، او د تولو پہ سنکارہ او پتو حالاتو باندے خبر دے . تابعدارو تہ پہ غورہ بدلہ او نافرمانو تہ پہ سزا ورکولو باندے قدرت لری . ددے حقیقت دادے چہ د عبادتونو تول اقسام د اللہ پاک دپارہ یواخی کول چہ صرف د ہغہ دپارہ پہ عاجزی او مینے او یرے سرہ وکرے شی سرہ د کمال محبت او ذلت نہ د اللہ پاک عظمت تہ، ددے لوی مقصد د بیانولو دپارہ د قرآن کریم اکثرہ حصہ نازلہ شویدہ . اللہ پاک فرمائی : «فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ» (۲) أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ « الزمر۲-۳ . ترجمہ: پس بندگی کوہ اللہ پاک لہ خالص کرہ ہغہ لہ بندگی او خبر شی خاص اللہ پاک لہ دین (بندگی) خالص دہ . او اللہ تعالیٰ فرمائی : «فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ» غافر۱۴ . ترجمہ: حاجتوہ غواری د اللہ نہ چہ خالص کونکے یے ہغہ دپارہ بلنہ اگرچہ بدگنری کافران .

بل حَای اللہ پاک فرمائی: «وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ»
 الاسراء: ۲۳۔ ترجمہ: او فیصلہ کریدہ ستا رب چہ بندگی مہ
 کوی مگر صرف ددغہ اللہ . دعبادت ڀیر زیات قسمونہ دی
 لکہ دعاء، یرہ، امید، توکل، مینہ، عاجزی، مدد غوبنتل، پناہی
 غوبنتل، فریاد کول، باران غوبنتل، ذبحہ کول، نذر او منختہ
 کول، ددے نہ علاوہ د عبادت ڀیر زیات شکلونہ دی چہ د
 غیر اللہ دپارہ کول ئے جائز ندی بلکہ د غیر اللہ دپارہ کول
 ئے شرک او کفر دے۔

د دعاء دلیل : اللہ پاک فرمائی: «وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ
 لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ
 دَاخِرِينَ» غافر : ۶۰۔ ترجمہ : او وئیل دی رب ستاسو حاجتونہ
 غواری زما نہ زہ بہ ستاسو دعا قبلوم، یقیناً ہغہ کسان چہ
 لوئی کوی ددعاء زما نہ زردے چہ داخل بہ شی جہنم تہ چہ
 ذلیلان بہ وی۔ پہ حدیث د نعمان بن بشیر رضی اللہ عنہ
 کنبی راغلی دی، ہغہ د نبی کریم ﷺ نہ روایت کوی : «
 الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ» . (رواہ الترمذی : ۲۹۶۹) ترجمہ : دعاء عین
 عبادت دی۔

د خوف (یرے) دلیل : اللہ پاک فرمائی : «فَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» آل عمران: ۱۷۵۔ ترجمہ: پس وہ یریرئی د هغوی نه او اویریرئی زمانه که یی تاسو مؤمنان۔ دلیل د رجاء (امید) : اللہ پاک فرمائی : «فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا» الکہف: ۱۱۰۔ ترجمہ: شوک چه امید لری د ملاقات درب خپل نو عمل دے وکړی د سنت برابر او شریک دی نه جوړوی په بندگی د رب خپل کبھی هیچا لره۔

دلیل د توکل (خان سپارل) : اللہ پاک فرمائی : «وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ» المائدة : ۲۳۔ ترجمہ: او خاص په اللہ پاک باندے توکل کوئی که تاسوئی مؤمنان . او بل خائ اللہ پاک فرمائی : «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ»۔ الطلاق : ۳۔ ترجمہ: چا چه خان و سپارلو په اللہ پاک باندے نو اللہ پاک به ورله پوره شی ۔ دلیل د رغبت، رهبت، او خشوع (یعنی د مینے، یرے او عاجزی) : اللہ پاک فرمائی : «إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ» الانبياء: ۹۰۔ ترجمہ: یقیناً دوی (انبياء عليهم السلام) به کوشش کولو

پہ تولو نیکو کارونو کنبی، او حاجتونه ئے غوبنتل زمونبر نہ،
پہ مینہ او پہ یرہ سرہ، او وو دوی مونبر ته عاجزی کونکے۔

دلیل د خشیت: یرہ: اللہ پاک فرمائی: «فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي»
البقرة: ۱۵۔ ترجمہ: پس مہ یریرئی د دوی نہ او حُما نہ
اُویریرئی۔

د انابت دلیل: واپس کیدل: اللہ پاک فرمائی: «وَأَنِيبُوا إِلَى
رَبِّكُمْ وَأَسْلِبُوا أَلَّهُ» الزمر: ۵۴۔ ترجمہ: او وگرئی (پہ توبہ کولو
سرہ) رب خپل ته او تابع شئی د حکمونو د هغه۔

د استعانت (مدد غوبنتلو) دلیل: اللہ پاک فرمائی: «إِيَّاكَ
نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» الفاتحه: ۵۔ ترجمہ: خاص تا لره بندگی
کوو مونبر او خاص ستانہ امداد غوارو۔ او نبی کریم ﷺ
فرمائی: (اذا استعنت فاستعن بالله) الترمذی: ۲۵۱۔ ترجمہ:
کلہ چه ته مدد غوارے نو مدد غوارہ د اللہ نہ۔ د استعاذے
(پناہی غوبنتلو) دلیل: اللہ پاک فرمائی: «قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ
النَّاسِ» (الناس: ۱) ترجمہ: ته اُووايه! پناہی غوارم پہ رب د
انسانانو باندے۔ د استغاثے (فریاد کولو) دلیل: اللہ پاک
فرمائی: «إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ» الانفال: ۹۔ ترجمہ

کوم وخت چہ فریاد کولو تاسو خپل رب ته پس قبوله ئے کره دعاء ستاسو.

دلیل د ذبحے : اللہ پاک فرمائی : « قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (۱۶۲) لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ » الانعام : ۱۶۳. ترجمه : اووايه! يقينا مونخ حُما او قرباني (مالی عبادت) حُما او ژوند حُما او مرگ حُما خاص اللہ پاک لره دی چہ رب د ټول مخلوقاتو دے، نشته هيخ برخے والا د هغه سره، او په دے سره حکم کرے شویدے ما ته او حُما اول د تابعداري کونکو نه يم .

د سنتو نه دلیل : نبی کریم ﷺ فرمایلی دی : « لَعْنَهُمُ الَّذِينَ ذَبَحُوا لِغَيْرِ اللَّهِ » مسلم : ۱۶۳. ترجمه : لعنت کرے اللہ تعالی په هغه چا چہ د غیر اللہ په نوم باندے ذبح کوی. د نذر دلیل : دا وینا د اللہ پاک ده : « يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا » الانسان : ۷. ترجمه : پوره کوی دوی منخته او ویره کوي د هغه ورخے نه چہ د هغه سختي خوره وره ده. د ترده پوره چہ عام عادتونه کله چہ مقصد پکښې حان د اللہ پاک د اطاعت دپاره قوی کول وی دغه عادت هم عبادت

وگرخی لکہ خوب، خوراک، خنباک، رزق پیدا کول، نکاح کول وغیرہ چہ مؤمن تہ پہ صحیح نیت باندے حاصلیری

(۲) اللہ پاک باندے ایمان راورلو کنبی یوہ حصہ دادہ چہ پہ تمامو فرائضو او واجباتو او د اسلام پنخہ ظاہری ارکانو باندے ایمان راورلے شی چہ ہغہ گواہی د توحید او د رسالت دہ، د مونخ پابندی، زکات ورکول، د رمضان روزہ نیول، او د بیت اللہ حج کول دی، شوک چہ د سفر کولو وس لری۔ ددے نہ علاوہ نور احکام او فرائض چہ شریعت مطہرہ بیان کریدی ہغہ منل دی۔

(۳) پہ ایمان باللہ کنبی دا خبرہ ہم داخلہ دہ چہ ایمان ولری پدی خبرہ چہ اللہ پاک د ٲول عالم پیدا کونکے دے او د ٲول مخلوق تربیت کونکے دے او پہ ٲول عالم کنبی پہ خپل قدرت او علم سرہ تصرف کونکے دے، د دنیا او د آخرت مالک دے، د ٲولو مخلوقاتو پروردگار دے، بل خالق نشتہ د ہغہ نہ علاوہ، ہغہ رسولان او کتابونہ رالیبری دی د بندگانو د اصلاح او د دنیا او د آخرت د نجات دپارہ، پہ دے ٲولو کارونو کنبی اللہ پاک سرہ ہیخ شوک شریک نشتہ دے۔

اللہ پاک فرمائی: «اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ»
 الزمر: ۶۲. ترجمہ: اللہ پاک پیدا کونکے د ہر خیز دی او ہغہ
 پہ ہر خیز ذمہ وار دی

(۴) د ایمان باللہ یوہ حصہ داہم دہ چہ د اللہ پاک پہ خائستہ
 نومونو او د لوتی پہ صفتونو باندے ایمان راورلے شی ہغہ
 چہ قرآن کریم ذکر کریدی او یا د رسول امین ﷺ نہ پہ
 صحیح احادیثو کنبی نقل دی بغیر د تحریف (بدلون) نہ،
 بغیر د تعطیل (انکار کولو) نہ، بغیر د تکیف (شکل
 بیانولو) نہ، او بغیر د تمثیل (مثال بیانولو) نہ او ایمان راورل
 پہ ہغہ معناگانو چہ دا نومونہ ورباندے دلیل وی خکہ
 چہ دا اوصاف د اللہ پاک دی چہ د اللہ پاک صفت پرے پہ
 صحیح طریقہ کیری چہ د ہغہ د شان سرہ خنگہ لائق وی،
 لکہ خنگہ چہ اللہ پاک فرمائی: «لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ
 السَّمِيعُ الْبَصِيرُ» الشوری: ۱۱. ترجمہ: نشتہ د ہغہ پشان ہیخ
 خیز او ہغہ ہر خہ اوری، ہر خہ وینی .

دویم : د اللہ پاک پہ ملائکو باندے ایمان لرل دی :

پہ ملائکو باندے د ایمان راوړلو دوه صورتونه دی، اجمالی او تفصیلی ایمان، اجمالی ایمان : مونږ ایمان لرلو پدے خبره چه الله پاک دپاره ملائک شته، الله پاک پیدا کرے دے، او فطرت کنبې ئے ورله اطاعت اچولے دے، ډیر قسمونه لری، بعض ملائکو د الله پاک عرش اوچت کریدے، بعض د جنت او جهنم څوکیداران دی، بعض ملائک د بندگانو د اعمالو حفاظت کوی.

تفصیلی ایمان : د کومو ملائکو چه الله پاک او د هغه رسول ﷺ نومونه ذکر کریدی، په هغه ایمان لرل لکه جبرائیل، میکائیل، اسرافیل او د جهنم څوکیدار مالک علیهم السلام وغیره. ملائک الله پاک د نوره نه پیدا کری، په حدیث د عائشه رضی الله عنها کنبې راغلی دی : قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : «خُلِقَتِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ نُورٍ وَخُلِقَ الْجَانُّ مِنْ مَرَجٍ مِنْ نَارٍ وَخُلِقَ آدَمُ مِنْ مِمَّا وُصِفَ لَكُمْ» مسلم ۲۹۹۶. ترجمه: نبی کریم ﷺ فرمایلی دی : ملائک د نوره نه پیدا شویدی، د پیریانو پلار جان د اور د لمبے نه پیدا

شویدے، او آدم علیہ السلام د ہغہ خہ نہ پیدا شویدے چہ
تاسوتہ بیان شوی دی. (یعنی خاورے نہ).

دریم : د الله په آسمانی کتابونو ایمان لرل:

آسمانی کتابونو باندے اجمالی ایمان پدے طریقہ واجب دے،
چہ الله پاک په خپلو رسولانو او پیغمبرانو باندے کتابونه
نازل کړیدی چہ بندگانو ته حق واضحه شی، او حق طرفته
ورله بلنه ورکړی. د تفصیلی ایمان صورت دا دے چہ د کومو
کتابونو نومونه چہ ذکر شویدی هغه د نومونو سره وومنے
شی، لکه زبور، تورات، انجیل، او قرآن کریم. قرآن کریم
آخری کتاب دے، د نورو کتابونو محافظ او تصدیق کونکے
دے، ددے تابعداری کول، او ددے فیصله منل په ټول امت
باندے لازم او فرض دي، سره د هغه احادیثونه چہ صحیح
ثابت شی، د هغے منل هم لازم دی. ځکه چہ الله پاک محمد
رسول الله ﷺ انسانانو او پیریانو ته رسول رالیږلے دے او په
هغه باندے ئے قرآن کریم نازل کړیدے چہ د خلقو مینځ
کښې پرے فیصله وکړی، او قرآن کریم د باطنی مرضونو
علاج گرځولے شویدے، د هر څیز وضاحت کونکے او د
هدایت ذریعه گرځولے شوے ده، الله پاک فرمائی: «وَهَذَا

كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكًا فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ» الانعام: ۱۵۵. ترجمہ: او دا کتاب نازل کریدے مونبر برکت والا دے، پس تابعداری وکری دده او یرہ کوئی دے دپارہ چہ رحم دربانده وکری شی. الله پاک فرمائی: «وَأَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّلْكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَىٰ لِلْمُسْلِمِينَ» الانعام: ۸۹. ترجمہ: او نازل کرے دی مونبر پہ تا بانده دا کتاب وضاحت کوونکے دهرے ضروری خبرے او هدايت دے او رحمت دے، او زیرے دے د مسلمانانو دپارہ.

خلورم : د الله په رسولانو ایمان :

رسولانو بانده هم اجمالی او تفصیلی ایمان واجب دے، نو زمونږه ایمان دے چہ الله پاک خپلو بندگانو ته رسولان رالیرلی دی، زیری ورکونکے، یرہ ورکونکے او د حق دعوت ورکونکے. الله پاک فرمائی: «وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنْ اَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...» النحل: ۳۶. ترجمہ: یقینا رالیرلے دے مونبر په هر امت کنبی رسول (په دے خبره) چہ بندگی خاص کری د الله پاک دپارہ، او ځان وساتئ د (بندگی) د غیر الله (طاغوت) نه. پس چا چہ د رسولانو خبره وومنله هغه کامیاب شو په نیک بختی او

سلامتیا سره، او چا چه خبره ونه منله، د هغه انجام ناکامی او خیمانتیا شوله. زمونږه ایمان دے چه د رسولانو دعوت یو دے چه هغه توحید او یواځی د الله پاک بندگی ته دعوت دے اگرکه په احکامو او شریعتونو کښې مختلف وو. او زمونږه ایمان دے چه بعض انبیاء کرام علیهم السلام الله پاک غوره کړیدی په بعضو نورو باندے، او په ټولو رسولانو کښې افضل او خاتم د رسولانو زمونږه نبی کریم محمد صلی الله علیه وسلم دے، لکه څرنګه چه الله پاک فرمائی: «وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَىٰ بَعْضٍ» الاسراء: ۵۵. ترجمه: اویقینا غوره والے ورکړیدے مونږ بعضو پیغمبرانو ته په بعضو نورو باندے. الله پاک فرمائی: «مَا كَانَ مُحَمَّدٌ ابًا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ» الاحزاب: ۴۰. ترجمه: نه دے محمد ﷺ پلارد هیچا د نارینو ستاسو نه لیکن رسول د الله پاک دے او د پیغمبرانونه آخری دے. او تفصیلی ایمان لرو په هغه پیغمبرانو چه د هغوی نومونه الله پاک او د هغه رسول ﷺ بیان کړی وی لکه نوح، هود، صالح، ابراهیم علیهم وعلی نبینا افضل الصلوة وأزکی التسلیم.

پنځم: په آخرت باندے ایمان :

آخرت باندے ایمان کنبې هر هغه څه داخل دی چه الله پاک او رسول ﷺ ئے خبر ورکړے وی چه د مرگ نه پس به راځی لکه د قبر فتنه او عذاب، او نعمتونه، او هغه چه د قیامت په ورځ باندے به کوم حالات او یرے او سختیانے او تکلیفونه واقع کیږی، پل صراط، د عملونو تول، او حساب کتاب، او د عملونو بدله او خلقو کنبې د هغوي عملنامه خوریدل چه څوک به عمل نامه په نبي لاس او څوک به ئے د شا طرفنه په چپ لاس اخلی، او دارنگه په آخرت باندے ایمان کنبې په حوض کوثر باندے ایمان هم داخل دے چه زمونږ د نبي کریم ﷺ به د هغے ساقی وی، او د هر نبي کریم دپاره خپل خپل حوض شته لکه څنگه چه حدیث کنبې راغلی دی، او ایمان لرل په جنت او جهنم باندے، او د مؤمنانو د خپل رب لیدل او خبرے کول د هغه سره، او هر هغه څه چه قرآن کریم او صحیح احادیثو کنبې ذکر شوي وی، په هغے ټولو ایمان راوړل لازم دی، او د هغے تصدیق په هغه طریقہ چه الله تعالی او رسول الله ﷺ بیان کړی وی .

شپریم : پہ قضاء او تقدیر باندے ایمان راورل :

تقدیر باندے ایمان خلور خبرو ته شامل دے.

(۱) خہ چہ شوی دی او خہ چہ کیری پدے تولو اللہ پاک پوهیری، او د خپلو بندگانو پہ تولو احوالو باندے، د هغوی پہ رزق، د هغوی پہ عمر، او تولو اعمالو باندے پوهیری، چہ پدے کنبی یو معمولی خیز هم پہ اللہ پاک باندے پت نشته. اللہ پاک فرمائی: «إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ» التوبة ۱۱۵ . ترجمہ: یقینا اللہ پاک پہ هر خہ باندے پوهه دے. (۲) اللہ پاک چہ خہ فیصله کرے ده او چہ کوم تقدیر ئے مقرر کریدے هغه تولا لیکلی دیا اللہ پاک فرمائی: «وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ» یس ۱۲ . ترجمہ : او هر خہ مونز راگیر کرے دے پہ کتاب بنکاره کنبی. (۳) پدے خبره ایمان راورل چہ اللہ پاک خہ خوبنه او خہ اراده وکری هغه به کیری، چہ خہ وغواری هغه کیری او خہ چہ ونه غواری هغه نه کیری، اللہ پاک فرمائی: «كَذَلِكَ اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ» آل عمران: ۴۰) ترجمہ: دغه رنگه اللہ پاک کوی خہ چہ وغواری.

(۴) اللہ پاک مقدور شوی خیزونہ مخکنبې د موجود کیدو نه پیدا کرے دے لکه خنګه چه اللہ پاک فرمائی: «وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ» الصافات: ۹۶ ترجمہ: او اللہ پاک پیدا کړی یی تاسو او ستاسو عملونه.

شرک او د هغه اقسام

شرک: شرک دیته وائی چه یو بنده د اللہ پاک سره په ربوبیت یا الوهیت یا د هغه په نومونو او صفتونو کنبې حصه دار جوړ کړی.

د شرک دوه قسمونه دی: (۱) شرک اکبر (لوی شرک) (۲) شرک اصغر (وړوکه شرک)

شرک اکبر: ددے مقصد دادے چه د اللہ تعالیٰ د بندګۍ څه حصه د غیر اللہ دپاره وکړیښی، دا قسم شرک کونکے که بغیر د توبے نه مړ شو همیشه دپاره به جهنم کنبې وی، او دغه رنگه ټول اعمال به ئے برباد وی. اللہ پاک فرمائی: «وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ» الانعام: ۸۸. ترجمہ: او که بالفرض شرک کرے وے دوی (انبیاء علیهم السلام) خامخا برباد شوی به وؤ د دوی نه هغه عملونه چه دوی کول. د

خالصے توبے نہ بغیر اللہ پاک شرک اکبر نہ معاف کوی۔
 اللہ پاک فرمائی: «إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا»۔
 النساء: ۴۸۔ ترجمہ: یقیناً اللہ پاک نہ بخي دا چه شرک اوکرے
 شي د هغه سره، او بخي هغه گناھونه چه خکتہ وی ددے نہ،
 چا لره چه وغواری، او چا چه شرک وکړو د اللہ پاک سره، نو
 یقیناً ده جوړه کړه گناه لویه۔ د شرک اکبر بعض صورتونه دا
 دي: د غیر اللہ نه دعا غوښتل، د غیر اللہ په نوم نذر کول۔ د
 غیر اللہ دپاره ذبحه کول، او یاداللہ پاک سره شریک جوړکړی،
 او داسے محبت ورسره کوی لکه خنکه چه داللہ پاک د محبت
 حق دے۔ اللہ پاک فرمائی: «وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
 أَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ»۔ البقرة ۱۶۵۔ ترجمہ: او بعض دخلقو
 نه هغه دی چه نیسی سیوا د اللہ تعالیٰ نه شریکان، مینه
 کوی د هغوی سره پشان د مینه د دوی د اللہ تعالیٰ سره۔

(۲) شرک اصغر:

هغه عمل چه قرآن او سنت کنبې ورته شرک وئیلے شوے
 دے لیکن شرک اکبر ته نوی رسیدلے هغے ته شرک اصغر
 وائی۔ دا قسم شرک انسان د ملت اسلامیه نه نه وباسی،

لیکن پہ توحید کنبی نقصان راوی لکہ پہ نیک عمل کنبی معمولی ریاء (حٰن نبودنہ) او یا هر هغه عمل چه ذریعہ د شرک اکبر وی اگر کہ شرک اکبر نوی لکہ د قبر پہ خواگی د الله دپاره مونخ کول، او یا د غیر الله په نوم قسم خوړل اگر چه د هغه نه عقیده د نفع او نقصان ونه لری، او داسه وئیل چه الله پاک خه وغواری او دا فلانکے سپری خه وغواری هغه کیږی، یا داسه وینا کول: که الله او ته نه وے نو داسه داسه به شوي وے. یا داسه وئیل: په تا به شي او په الله به شي، او ددے پشان نور اعمال او اقوال. نبی کریم ﷺ فرمائیلی دی: «إِنَّ أَحْوَفَ مَا أَخَافُ عَلَيْكُمُ الشِّرْكَ الْأَصْغَرَ، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَمَا الشِّرْكَ الْأَصْغَرُ؟ قَالَ: الرِّيَاءُ». (رواه احمد والطبرانی الکبیر واسنادہ جید)، ترجمه: تاسو باندے ډیر زیات زه د ورکوتهی شرک نه یریزم. تپوس وشو نو وے فرمائییل: ریاء (حٰن نبودنہ) ده. نبی کریم صلی الله علیه وسلم فرمائی: «مَنْ حَلَفَ بِغَيْرِ اللَّهِ فَقَدْ أَشْرَكَ» رواه ابو داؤد (۲۸۲۹). ترجمه: چا چه د غیر الله په نوم قسم وخوړلو یقینا هغه شرک وکړو. د شرک اصغر پدے قسم کنبی دا اعمال هم داخل دی: تعویذونه او کنجکی زورپندول، تارونه او کړی د مرضونو

او مصیبتونو د دفع کولو دپاره اچول، لیکن کچرتہ دا عقیدہ وساتی چہ دا فائدہ او ضرر رسوی، او صرف د اسبابو پہ درجہ کنبی ئے نہ گنری نو بیا دا پہ شرک اکبر کنبی داخل دی.

د فرقه ناجیہ (نجات موندونکے دلے) د عقائدو خلاصہ

د فرقه ناجیہ عقیدہ یقینا ہغہ دہ کومہ عقیدہ چہ د اہل السنۃ والجماعۃ دہ، ہغہ دادہ چہ یو رشتینی مؤمن بہ ددے خبرے گواہی کوی چہ اللہ پاک رب دے، حقیقی معبود دے، د کمال پہ تولو صفتونو کنبی ایکی یو دے. مؤمن بندہ د یو ذات عبادت کوی. او د ہغہ دپارہ خالص او مخلص وی، او پدے خبرہ پوہیری چہ صرف اللہ پاک خالق دے، جدا جدا پیدا کونکے دے، شکل ورکونکے دے، رزق ورکونکے دے، عطیہ ورکونکے، منع کونکے دے، د قول نظام چلونکے دے. اللہ پاک حقیقی معبود دے، د ہر خہ نہ اول دے، مخکنبی ترے ہیخ نہ وو او د ہر خہ نہ آخری دے روستو ترے ہیخ نشتہ دے. او بنکارہ دے داسے چہ پورته ترے خہ نشتہ، او باطن دے داسے چہ بنکتہ ترے خہ نشتہ دے. ہغہ اعلیٰ او اوجت دے پہ ہر معنی او اعتبار

سرہ، د ہغہ ذات اُوچت دے، د ہغہ مقام اُوچت دے، د ہغہ غلبہ او طاقت د ہر خہ دیاسہ دے۔ د اللہ عز وجل ذات پہ عرش باندے مُستوی (برابر) دے، پہ داسے استواء سرہ خرنکہ چہ د ہغہ د ذات او د عظمت سرہ مناسب وی۔ او اللہ تعالیٰ سرہ د اُوچتوالی د ہغہ نہ ہغہ پہ بنکارہ او پتو خیزونو باندے عالم دے، او پہ آسمانی مخلوقاتو او د زمکے پہ مخلوق ہم خبر دے، د خپلو بندگانو سرہ دے د علم پہ اعتبار سرہ، یعنی د ہغوی پہ تولو احوالو باندی پوہیری۔ ہغہ نزدے دے، او دعا قبلونکے دے۔ د تپول مخلوق نہ بے نیازہ دے، تپول مخلوق پہ خپلو ضرورتونو کنبی ہر وخت ہغہ تہ محتاجہ دی، یوہ لحظہ ہم د اللہ نہ نشی بے نیازہ کیدلے، ہغہ شفقت کونکے او رحم کونکے دے۔ پہ بندگانو باندے ہیخ یو دینی یا دنیوی نعمت نشتہ مگر د اللہ د طرفنہ دی ہغہ نعمتونہ ورکونکے او عذابونہ دفع کونکے دے۔ اللہ پاک د خپل رحمت د وجے نہ د شپے پہ آخری حصہ کنبی راکوزیری او اعلان کوی: «مَنْ ذَا الَّذِي يَدْعُونِي فَمَا سْتَجِيبُ لَهُ، مَنْ ذَا الَّذِي يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيهِ، مَنْ ذَا الَّذِي يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ فَلَا يَزَالُ كَذَلِكَ حَتَّىٰ يُضِيءَ الْفَجْرُ»، صحیح مسلم۔ ترجمہ: شوک

دے چہ زما نہ سوال وکری چہ زہ ئے ورلہ ورکرم. شوک دے چہ زما نہ بجنہ وغواری چہ زہ ورته بجنہ وکرم، دا سلسلہ د صبا راختوپورے جاری وی. اللہ پاک حکیم ذات دے، پہ احکامو د شریعت او پہ تقدیر کنبی د اللہ پاک لوئی حکمتونه بنکارہ کیری، اللہ پاک ہیخ مخلوق عبث ندے پیدا کرے او نہ ئے یو شریعت د شریعتونو نہ نازل کریدے مگر هغه کنبی بہ د انسانانو مصلحت اوفائدے وی، او یا پکنبی د فساد د ختمول وی. هغه ذات بیا بیا توبہ قبلونکے، عفوہ کونکے او بجنہ کونکے دے، د خپلو بندگانو توبہ قبلوی، توبہ ویدستونکو، بجنہ غوبستونکو او انابت کونکو ته اللہ پاک ٲول لوئی او وارہ گناھونہ معاف کوی. هغه قدردان ذات دے، لہ عمل قبلوی، او پہ هغه ٲیر اجر ورکوی، او د خپل فضل نہ شکر گزارو ته ٲیر خہ ورکوی. شتینی مؤمن اللہ پاک پہ هغه صفتونو سرہ یادوی چہ کوم صفتونہ اللہ پاک د خپل ځان دپارہ ذکر کرے دے، او یا رسول اللہ ﷺ د اللہ پاک دپارہ ذکر کری وی، کہ هغه صفات ذاتی وی او کہ صفات فعلی وی، لکہ کامل ژوند، کامل اوریدل او لیدل، کامل قدرت او عظمت، لوئی، جلال، جمال، او کمال او کامل

حمد او ثناء. قرآن کریم او صحیح احادیثو کنبی چہ خہ راغلی وی پہ هغه به مؤمن عقیده ساتی لکه ایمان والا به په جنت کنبی الله پاک لره په سترگو باندے وینی، د الله پاک دیدار او د هغه رضا باندے کامیابیدل د جنت عظیم ترین نعمتونه او خوندونه دی. او دا عقیده به هم لری چہ شوک د ایمان او د توحید نه بغیر وفات شی، هغه به جهنم کنبی همیشه دپاره وی، مؤمنان چہ کبائرو (لویو گناھونو) لره کونکي وی، بے د توبے نه وفات شی اگر که جهنم ته داخل شی بیا به هم همیشه پکنبی نه وی، بلکه د چا په زړه کنبی چہ د اوری (رائی) د دانے په اندازه ایمان وی په جهنم کنبی به همیشه دپاره نه پاتے کیری (د سزا پوره کیدو نه پس) به د جهنم نه راوخی. ایمان د زړه عقائدو، اقوالو او اعمالو ته شامل دے، او د اندامونو اعمال د ژبے اقوالو ته هم شامل دی، چا چہ دا ذمه واریانے پوره طریقے سره ادا کړے هغه رشتینی مؤمن دے، او حقدار د اجر او ثواب دے، د عذاب نه به محفوظ وی، او چا چہ کوتاهی وکړه ددے په اندازه به د هغه ایمان کمزورے وی. ددے وجه نه دا قاعده ده چہ په طاعت او د خیر په کارونو سره ایمان

زیاتیری، او په فساد او گناہونو سره ایمان کمیږی. مؤمن بنده ددے گواهی ورکوی چه محمد ﷺ دالله پاک بنده او رسول دے. الله رالیږلے دے په هدایت او حق دین باندے، ددے دپاره چه اسلام په ټولو دینونو باندے غالب کږی، او په ایمان والو باندے د هغوي د ځانونو نه هم ډیر مهربانه دے، د انبیاء کرامو علیهم السلام سلسلے لره ختمونکے دے، انسانانو او پیریانو ته زیرے او یره ورکونکے رالیږلے شویدے، د الله په حکم باندے ددین داعی دے، د بلے ډیوے پشان روښانه دے، ددنیا او د دین د اصلاح دپاره الله رالیږلے دے چه خلق د یو الله (چه شریک ورسره نشته دے) عبادت وکږی، او د الله پاک بندگۍ ته خپل ځان د الله په رزق باندے مضبوط کږی. او مؤمن پدے خبره هم پوهیږی چه زمونږ نبی کریم ﷺ د ټول مخلوق نه ډیر علم والا دے، د ټولو نه ډیر رشتینی دے او د ټولونه ډیر خیرخواه دے، او ډیر واضحه بیان والا دے، د مؤمن په زړه کښې د خپل نبی کریم ﷺ دپاره تعظیم او محبت وی، او د خپل نبی کریم ﷺ محبت د ټولے دنیا په محبتونو باندے مخکښې وی، په اصولو او فروعو کښې دخپل نبی کریم ﷺ پسه روان وی،

د خپل نبی کریم ﷺ وینا او عمل د هر چا په وینا او عمل باندے مخکنې کوی. او دا عقیده ساتی چه الله پاک په خپل حبیب کنبې ټول فضائل، خصوصیتونه او کمالات راجمع کړے دے چه بل چا کی ئے ندی پیدا کړی ددے وجے نه هغه د مرتبے او مقام په لحاظ سره د ټول مخلوق نه اوجت دے، او لوی جاه او جلال والا دے، په هر صفت کنبې کامل دے، هیخ خیر نشته مگر خپل امت ته ئے بنودلے دے، او هیخ شر نشته مگر خپل امت ئے د هغه نه ویروله دے. مؤمن بنده د الله د طرفنه په هر نازل شوی کتاب او په هر رالیړلے شوی رسول باندے ایمان لری، که د هغوی د نومونو علم ورته وی او که نه، د رسولانو په مینخ کنبې فرق نکوی په ایمان کنبې چه د هغوی دعوت یو وو، صرف د الله پاک چه شریک ورسره نشته د هغه بندگئی ته رابلل کول. مؤمن بنده په تقدیر باندے پوره ایمان لری، او پدے خبره هم پوهیږی چه الله پاک د خپل بنده په هر عمل خبر دے، د هغه قلم لیکلی دی، د الله پاک مشیت او اراده پکنبې جاری شویده، د الله پاک د حکمت عین مطابق دی، الله پاک خپل بنده له قدرت او اراده ورکړیده، خپل اختیار

باندے خبرے کوی، خپل اختیار باندے هر کار کوی، الله پاک نه دی مجبوره کړی، بلکه الله تعالی خود مختاره پیدا کړیدی. خاصکر ایمان والو ته الله پاک د خپل عدل او انصاف مطابق د ایمان محبت ورکړیدے، او د مؤمنانو په زړونو کښې ئے ایمان ډولی کړیدے، او کفر، گناه او نافرمانی ئے ورته بده ښکاره کړیده. د دین د بنیادی اصولو نه دا هم ده، چه مؤمن سرے د الله پاک دپاره خیر خواه وی، او د هغه د کتاب، د هغه د رسول، د مؤمنانو د امامانو (علماء او امیرانو)، او د عامو مؤمنانو دپاره خیرخواهی او همدردی کوی. د نیکو اعمالو حکم او د بدو اعمالو نه منع به کوی، خومره چه شریعت ئے تقاضا کوی. د خپل مور او پلار خدمت به کوی، د خپلو خپلوانو سره به ښه تعلق ساتی، اود گاونډیانو حقونه به ادا کوی، د عامو مخلوقاتو سره به احسان کوی، خائسته او عمدہ اخلاقو ته به خلق رابلی، او د بدو او ناکاره اخلاقو نه به خلق منع کوی. مؤمن به ددے خبرے عقیده ساتی چه د ټولو نه کامل ایمان د هغه چا وی د چا چه خومره اعمال نیک وی او اخلاق ئے مزیدار وی، د ټولو خلقو نه زیات رشتینی وی، هرے نیکے او د خیر او فضیلت

کارته زیات مخکنبې کیری او د هرے بد عملی نه زیات رواندے کیری. مؤمن پدے خبره بنه پوهیږی چه د الله په لار کنبې جهاد به تر قیامت پورے جاری وی، او جهاد د اوجت کوب (اوبن په شا اوچتے حصے) پشان مرتبه لری، په اسلام کنبې جهاد که په علم وی او که په دلیل وی، او که په اسلحه سره وی، په هر مسلمان باندے فرض دے، د خپل استطاعت (وس) مطابق به د خپل دین نه دفاع کوی، د جهاد امیر که نیک وی او که گنهگار وی چه شرطونه د امارت پکنبې موجود وی د هغه په ملگرتیا کنبې به جهاد کیدلے شی. د اسلام په بنیادی اصولو کنبې دا هم داخل دی چه د مسلمانانو د اتفاق او اتحاد دپاره پوره کوشش وکړے شی، د دوی د زړونو د جوړښ دپاره په خلوص باندے کوششونه وکړے شی. د مسلمانانو خپل مینځ کنبې د پله بازی دښمنی او د نفرت نه پرهیز وکړے شی، او ددے مقاصدو د حاصلولو دپاره دے هر قسمه وسیله استعمال کړے شی، او دغه رنگه د الله پاک مخلوق ته دے هیڅ قسم تکلیف ورنکړے شی، نه د هغوی په مال کنبې، نه د هغوی په ژوند کنبې، نه د هغوی په عزت کنبې بلکه په

ٲولو حقونو ڪنٻي ورسره خير خواهي وڪرے شي، د ڪافر او مسلمان دواړو سره دے د عدل او انصاف معاملہ وڪرے شي. د هر مسلمان دا ايمان دے چه په ٲولو امتونو ڪنٻي د محمد ﷺ امت افضل او غوره دے، او بيا دوى ڪنٻي صحابه ڪرام رضي الله عنهم غوره دى، خاصڪر عشره مبشره (هغه لس صحابه ڪرام چه د جنت زيرے ورته په دنيا ڪنٻي په يو مجلس ڪنٻي وركرے شوے وو) او بيا هغه صحابه ڪرام چه بدرته حاضر شوى وو، بيا بيعت رضوان والا (يعني صلح حديبه ته حاضر شوى خلق) او د مهاجرينو او انصارو صحابه ڪرامو رضوان الله عليهم اجمعين نه مخڪنٻني اسلام راوړونكى. مؤمنان د ٲولو صحابه ڪرامو سره خالص د الله ٲاك دپاره محبت كوى، د هغوى خائسته صفات بيانوى، او هغوى طرفته منسوب شوى غلطو خبرو نه چٲ ٲاتے ڪيرى. او د الله ٲاك د رضا په خاطر د ٲولو علماو او د عدل او انصاف كونكو حڪمرانانو او د هر هغه چا چه په دين كي ئے اوچتے مرتبے وي، او په مسلمانانو باندے ئے قسماقسم احسانات وي، د دين خدمت ئے ڪرے وى، او يا د عامو مسلمانانو خدمت ئے ڪرې وى ددے ٲولو

احترام ساتی . او د اللہ پاک نہ دعاء کوی چہ دا تول مسلمانان
اللہ پاک پہ دین کنبی د شک نہ وساتی او پہ عقیدہ کنبی ئے
د شرک نہ اوساتی، او اللہ پاک مسلمانان خپل مینخ کنبی د
دلہ بازیئ نہ اوساتی، او پہ ایمان کنبی ئے د منافقت نہ
اوساتی، او د هر قسم غلطو اخلاقو نہ دے اللہ پاک محفوظ
اوساتی او تر مرگہ پورے دے دوی اللہ پاک د خپل نبی کریم
ﷺ پہ دین مضبوط پاتے کپی . دا یو خو خبرے وے چہ حق
پرستہ دلہ پدے ایمان راوری او نور خلقوته ددے دعوت
کوی . ابواحمد عمادالدین

وبالله تعالی التوفیق

فہرست د عقیدے بنیادی خبرے

3	د توحید پیژندنہ او د توحید قسمونہ
3	توحید: ① ربوبیت ② الوہیت ③ اسماء لصفات
9	د اسماء حسنی مثالونہ
9	د اللہ پاک د بعض صفاتو مثالونہ
11	د کلمہ توحید لا الہ اللہ معنی
12	د توحید دکلمی ارکان
13	د کلمہ توحید لا الہ اللہ فضیلت
15	د کلمہ توحید لا الہ الا اللہ شرطونہ
23	معنی د محمد رسول اللہ ﷺ
25	د ایمان ارکان
35	د اللہ پاک پہ ملائکو باندے ایمان
36	د اللہ پاک پہ اسمانی کتابونو ایمان لرل
37	د اللہ پاک پہ رسولانو ایمان
38	پہ آخرت باندے ایمان
40	پہ قضاء او تقدیر باندے ایمان راوړل
41	شرک او دهنی اقسام
44	د فرقہ ناجیہ (نجات موندونکے دلے) د عقائد